

VIS TIE PATYS POPIERIAI

ČEKISTISKAI SUSUKTI ĮRODYMAI PRIEŠ PAŠKEVIČIŲ

Čekistų įstaiga Lietuvoje užėmė ištisą vasario 11 dienos „Tiesos“ puslapį „Įrodymais“, kad vienas iš kompartijos vadų (sekretorių) Lietuvoje, V. Niunka, buvęs teisus, prieš Kalėdas Maskvoje tvirtindamas, kad Jungtinės Valstybės slepiantios Čikagoje „karo nusikaltėlių“ M. Paškevičių, kuris esąs kaltas išžudęs bene 12.000 žmonių Ukmergėje, o dabar gyvenęs sau, prisidengęs Povilonio pavarde.

„Chicago Tribune“ tada nusiuntė reporterį Niunkos nurodytu adresu, bet nerado ten jokio Pavilonio, o rado Paškevičių, visiškai nesislaptantį ir nepakeitusį pavardės, kaip tą Niunka tvirtino. Paškevičius reporteriui pareiškė, kad kaltinimas tiesiog kvailas ir baigta, nes nieko panašaus jis nepadaręs. Niunka, matyt, susirūpino ir užsiundė čekistus „surinkti įrodymų“. Tie „įrodymai“ tai aštuonių asmenų neva laišukai, kuriuos tie žmonės neva parašę „Tiesai“ patys. Puspilpo gale net pastaba pridėta, kad „Laiškų kalba ir stilius netaisyti“. Todėl labai būdinga, kad aštuonių autorių, įvairaus išsilavinimo, įvairaus užsiėmimo ir net įvairių tautybių, visų kalba ir stilius visiškai vienodi, ir gana taisyklingi, be to, nuostabiai panašūs į visus kitus įvairių asmenų įvairiais laikais čekistams neva duotus parodymus, kuriuos čekistai dabar propaguoja skelbia.

Kad atrodytų „patikimiau“, po laiškais de damos atitinkamų asmenų parašų klės, o G. Treiderienės (M. Paškevičiaus sesers) net visas laiškas nufotografuotas. Šis laiškas kaip tik daug atskleidžia. Treiderienės ar ne Treiderienės iš tikrųjų jis rašytas, tą gali spręsti tik kas jos rašyseną pažįsta. Bet viena aišku, kad laiškas parašytas rašyti labai neįgudusia ranka. O tačiau sakiniai sudėstyti visiškai raštingai, neskaltant poros smulkių netikslumų. Neįgudusi laiško rašytoja taip taisyklingai galėtų parašyti tik perrašydama iš parašyto ir paduoto teksto, arba diktuojama. Be to, spausdintais paties laiško tekstas rodo, kad laiškas visgi šiek tiek taisyti (iš keturių penkis metus surinkta „ketverius penkerius metus“, idėta laiške praleisti skyrybos ženklai).

Tarp „įrodymų“ yra net dvi nuotraukos. Vienoje uniformuotas vokiečių su šautuvu taiko į moterį su vaiku. Nedrįso tvirtinti, kad tas uniformuotas vokiečių tai Paškevičius, bet, eš, ji „primena“ vienam laiške pa sakojamą neva matytą vaizdą. Kita nuotrauka turėtų būti jau neva Paškevičiaus iššaudytų žmonių nuotrauka. Apie tą nuotrauką, žinoma, galima sakyti ką tik nori, kadangi joje nieko aiškaus nematyti. Galima sakyti, kad gal tai pėstininkai kyla į ataką, gal tai bolševikų aukos Praveniškės ar Rainiuose, o gal Katyne...

Tai dar vienas ištėriškas bandymas neiš tikimų bolševikų bendrininkų - gestapininkų Lietuvoje padarytus nusikaltimus būtinai prikerkti čekistų rankoms nepasiekiamiesiems lietuviams, o taip pat ir kraštams, kuriuose čekistai neturi galios siautėti. (LNA)

KOLONIJINĖS STATYBOS LIETUVOJE

Trys Lietuvoje vykstančios didžiosios statybos yra svarbiausių SSSR statybų sąrašė. Tai ties Vieviu statomoji šiluminė elektros jėgainė, Akmenės cemento gamykla ir Kėdainių chemijos kombinatas (t.y., ties Slikų geležinkelio stotim pradėtas statyti

PASAULYJE

- Sovietai statys Indijai antrą skystojo kuro vakyklą.
- Iš Paryžiaus kalėjimo pabėgo 8 moterys.
- Sovietai pasipiktino, kad Suomijos televizija rodo britų filmą „Top Secret“.
- Prez. Kennedy skiria ambasadorium į Norvegiją ilgametį užsienio reikalų ministrą valdininką negrą Whartoną.
- Kovo 25 d. buš Belgijos parlamento rinkimai.
- Lėktuvų streikas Amerikoje baigtas.
- Baltųjų Rūmų tarnautojams duotas pasirašyti pasižadėjimas, kad jie nieko neįsipasakos ir nieko nerašys, ką matė ar girdėjo, net ir pasitraukę iš tarnybos.

Visus tautiečius kviečiame atkreipti dėmesį į šiame numeryje išspausdintąjį kreipimąsi paskolomis paremti Lietuvį Namų Bendrovę.

P-lei BLIUDŽIŲTEI
ir visai p.p. KLUMBIŲ šeimai
giliai užuojautą reiškiamo ir
kartu liūdime, netekus
mamytės, uošvės ir senelės.
Barančiukai

superfosfato ir kitų mineralinių trąšų fabrikas).

Tų statybų laikymas SSSR statybomis įsiskaičiuoja, kad tas įmonės statosi ne Lietuva, net gi ne sovietinė Lietuva, res publika, ne tos respublikos organai, bet „didysis brolis“, tai yra, bolševikinė rusų im perija, ir ji statosi tas įmones savo reikams, tik daro tai Lietuvos žemėje, visiškai panašiai, kaip prancūzai statė įmones Alžyre ar kitose Afrikos arba Azijos kolonijose, kaip belgai statė įmones bei įrengė kasyklas Kongo ir t.t. Ir bolševikinė rusų im perija, kaip ir anos kolonijinės valstybės, naudoja ne tik kolonijose žemę, bet ir kolonijose darbo jėgą, ir galimas dalykas, dalį gamybos parduos pačioje kolonijoje (ypač elektros).

Kolonijos gubernatorius Sniečkus nesenai Maskvoje pareiškė „Mēs visiškai remiame vyriausybės priemones, kuriomis siekiama sparčiau vystyti mineralinių trąšų pramonę. Savo ruožtu darysime viską, kad būtų greičiau atiduota naudoti Kėdainių superfosfato gamykla“.

Statyboje susiduriama ir su kliūtimis, tiplingomis kolonijinėms statyboms, būtent, su visokiais nesklaidumais, nesuderinimais, uždelsimais. Vienas iš darbų vykdytojų pareiškė reporteriams, kad „Jeigu padėtis nepasikeis, svarbiausieji gamybiniai objektai gali būti perduoti pavėluotai. Kol kas tūpijame beveik vietoje“.

Kitas inžinierius sako, kad įrengimų montuotojai nepadavė. Statybos ministerijos technologinių įrengimų ir metalinių konstrukcijų montavimo trestas pernai te atliko vos pusę numatytų darbų. Šiemet reikės padaryti keturis kart daugiau. Tačiau pagyvėjimo nesijaučia. Pats laikas jau gaminti sijos lydomo vonias ir degimo krosnis, rezervuarus rūgšties sandėliui, kitus įrengimus. Sausis pasibaigė — darbai nepradėti“.

Dar vienas inžinierius (vis vietiniai, lietuviai) pasakoja: „Pagrindinis mūsų įrankis — kastuvai. Pasilutė mus čia valdyba ir pamiršo. Trūksta mechanizmų“.

Reporteris mato, kad sunkvežimis atvežė betoną iš Kėdainių, iš už maždaug 10 kilometrų, jau bestingstantį. Klausia, kodėl be tonas vežamas iš Kėdainių, kai čia pat, už kilometro yra naujūtelis, kur tik užbaigtas naujas betono fabrikas, kuris Naujų Metų išvakarėse „davė pirmą betono kubą“. Pasi rodo, kad tiek tas naujasis fabrikas ir tedavė. Reikėjo, mat, prieš Naujus Metus paskelbti, kad pastatytas fabrikas. Bet jo įrengimai tebėra „ne visiškai sukomplektuoti“.

LIETUVOJ STOKA KOMUNISTISKŲ MENININKŲ

Literatūros kritikas J. Lankutis vasario 10 d. „Tiesoje“ nurodo, kad, jau kuris laikas, kai respublikoje nebegirdėti žymesnių (teatrinų) pastatymų, kurie virstų į žymiai kultūrinio gyvenimo įvykius. Daug pasirodo pilku, šablonišku spektakliu, pa-

statytų amatininkiškai, be žymesnio kūrybinio užsidegimo“.

Beieškant to priežasčių, ima aiškėti, kad iš teatro reikalaujama „originalių kūrybių šiuolaikine tema“, bet toki kūriniai irgi turėtų būti „aukštos meninės kultūros“, nes „Neįdomiai parašyta, schematiška, įkyriai sentimentali ir blankiai pastatyta pjesė apie šiu dienų tarybinį gyvenimą ir komunizmo statybą tiksliai kompromituoja skelbiamas idėjas...“ Bet, regimai, „šiuolaikine tema“ tesulaukiama iš dramaturgų tik „neįdomiai parašytų“, o iš teatrų tik „blankiai pastatytų“ pjesių, nes kritikas verčiasi tik įspėjimais, anot kurių „Paviršutiniškas meninis mąstymas, išbėgusi kūrybinė ugnis tegali pagimdyti tiksliai idėjinį lėkstumą“.

Tas pats kritikas „Literatūroje ir Mene“ maždaug tokį pat vaizdą piešia net ir literatūros kritikos srityje. Eš, „mūsų spaudoje dar yra gana daug bendrų samprotavimų apie literatūrą, iš straipsnių į straipsnį, iš recenzijos į recenziją keliauja šabloniškos, nieko nepasakantių mintys“, o „juk reikia, kad, kritikai būtų didelės literatūrinės erudicijos ir plataus akiračio žmonės“ (bet akiraty nustojo partija).

Toliau nurodo, kad „dauguma draugų, dirbančių aukštesiose mokyklose ir mokslo įstaigose arba šiaip rengiančių stambesnius mokslo darbus, pastaraisiais metais pastebimai atitolo nuo naujų knygų recenzavimo, mažai rašo nūdienės tarybinės literatūros temomis“.

O dalininkų sąjungos atsakingasis sekretorius K. Bogdanas Vilniaus miesto partijoje aktyvo susirinkime nurodė, kad „kai kurie dalininkai pasiduoda netiksliesiems nuotakoms, atmėta bet kokius įsipareigojimus visuomenei. Kai kurių Valstybinės konservatorijos studentų ir dėstytojų tarpe vis dar neįgyvendintos miesčioniškumo nuotakos“.

Reporteriai iš vieno kompartijos aktyvo susirinkimo praneša, kad teatro atstovai tenai visiškai neprabilo, o „juk „Akademiniame opere ir baletu teatre vis dar vyrauja senovė vaizduojantys kūriniai“. Net gi Vilniaus rusiškas dramos teatras, eš, „vis dar rodo kai kuriuos nebrandžius, blogą skonį ugdančius scenos dalykus“.

Vyt. Venckus „Literatūroje ir Mene“ (vasario 11 d.) ima į nagą kompozitorius, kodėl jų operų temos klimpstančios istorijoje, neinančios į dabartį. Račijūno „Martytė ir Klovos“ „Duktė“ parašytos jau dabartinėmis temomis, bet nepatenkinamai, nes „socialistiniams herojams“ vaizduoti naudojama per daug lyrikos... O repertuare dabar eš: Karnavičiaus „Gražina“, Klovos „Pilėnai“, Indros baletas „Audronė“, be to dar M. Petrausko „Egė“ (šalia to Grušo drama „Herkus Mantas“), o čia R. Zygaits baigia operą „Konradas Valenrodas“, Klova — „Žalgiris“... Vienas Gorbulskis, eš, gelbsti padėti su „Franku Kruku“ (neva komiška opera) ir opere „Mėlė ir skarda“ (apie inžinierių vagiantį medžiagą, viena iš labiausiai „degančių“ šiuolaikinių temų). (LNA)

Septynios DIENOS

SOVIETŲ ARMIIJA APGINKLUOTA ATOMU

Sov. Sąjunga skelbia, kad jos armija jau baigta apginkluoti atominiais ir raketiniais ginklais ir pertvarkyta.

BORGUIBA KALBA UŽ ALŽYRĄ

Tuniso prezidentas Borguiba susitinka su Prancūzijos prez. de Gaulle. Manoma, kad tasai susitikimas reikš galia karui Alžyre.

CHRUŠČIOVAS IESKO ŠALININKŲ

Chruščiovas parašė laišką Indijos Nehru, siūlydamas jame palaikyti jo nuomonę, kad reikia pašalinti J. Tautų gen. sekr. Hammarksjoelą ir J. Tautų karinių dalinių vadovybę Kongo pavesti afrikiečiams.

Atrodo, kad tokius laiškus gavo ar dar gaus visi kiti kraštai.

VOKIETIJA NEKELS MOKESČIŲ

Nepaisant tai, kad Vokietija yra pasiryžusi didelėmis sumomis paremti ekonomiškai atsilikusius kraštus ir prisiminti iš Amerikos dalį gynybos naštą, šiais metais mokesčiai dar nebūsi keliami.

Be kita ko, Vokietija pažadėjo atsiliksiems kraštams paremti 4.200 mil. markių.

EUROPOS KLAUSIMAI

I Londoną buvo atvažiavęs Vokietijos kancleris Dr. K. Adenaueris tartis su min. pirm. Macmillanu dėl ekonominių Europos reikalų tvarkymo ir su tuo susijusiais politiniais klausimais.

KARALIENĖ APLANKYS POPIEŽIŲ

D. Britanijos karalienė ir jos vyras Ečinas burgo kunigaikštis gegužės mėn., nuvažiuo į Italiją valstybinio vizito, aplankys popiežių Joną XXIII.

Be to, tam laikui, kol bus suaukta Vatikano Taryba, skiriamas ryšiams palaikyti anglikonų bažnyčios atstovas.

Anglijos karaliai yra ir anksčiau lankę popiežius: 1923 m. Jurgis V, 1903 m. Edvardas VII, 1951 m. dabartinė karalienė Elžbieta su vyru.

ARESTAI BOLIVIJOJE

Bolivijos vyriausybė areštavo 85 asmenis, gindamasi galimo komunistų ir kitų opozicinių grupių sukilimo.

Mokytojų profesinė sąjunga paskelbė streiką, paremdama iškeltąjį reikalavimą padidinti atlyginimus.

NESUTARIAI ŽEMĖLAPIAI

Ideologiškai nesutariančios Rusija ir Kinija, pasirodo, ir žemėlapius leidžia nesutariančius. Pirmiausia, žemėlapiai skiriasi ties Mongolijos sienomis. Be eilės kitų smulkesnių nesutarimų, didesnis dar yra Pamiro klausimas, kuris dabar yra valdomas S. Sąjungos.

SUKLASTOTI DOKUMENTAI

Britų ambasada pareiškė Sovietų vyriausybei reikalavimą išspausdinti pareiškimą, kad tarjamasis britų ministerių kabineto nutarimas politikos Afrikoje reikalauja suklautas. O ji, kaip tikra, išspausdino Sovietų laikraščiai ir Tassas paskleidė užsienioje.

KLASINIS KOLONIALIZMAS IR NAUJASIS RUSŲ KOLONIALIZMAS

KAJETONAS MARTINO

Jau keturiasdešimt treji metai lietuviai švenčia vasario 16-ą kaip savo šalies nepriklausomybės dieną: nepriklausomybės, atgautos po pirmojo pasaulinio karo, laikantis Wilsono teritorijų pagal tautybes paskirstymo principo. Tačiau paskutiniaisiais 20 metų, t.y. nuo to laiko, kada komunistų kariuomenė užėmė tris Baltijos kraštus ir įjungė juos į socialistinių sovietų respublikų Sąjungą, šis minėjimas tebuvo daromas tik užsienyje lietuvių emigrantų ir tremtinių pastangomis.

Sovietiškoji Lietuvos okupacija pasižymėjo prievarta, persekiojimais, išvežimais, areštais ir žudynėmis, kurių kultūringasis pasaulis negali užmiršti, tai metodai žiauriausio ir pasibaisėtiniausio pavergimo. Lietuvos spauda tat yra būdingas pavyzdys naujojo rusų kolonializmo, piktesnio dėl to, kad taip skaudžiai paliečia tautas, jau išjungusias į krikščioniškąją Vakarų kultūrą ir ją skleidžiančias.

Pasakiau: naujasis rusų kolonializmas. Šį išsireiškimą pateisina reikalas atskirti jį nuo klasinio kolonializmo, t.y. nuo Europos atliktojo darbo Afrikoje ir Azijoje. Panašiai išsireiškė ir Ceylono ministras pirmininkas garsioje Bandungo konferencijoje, pasiūlydamas įsigilinti į šį reiškinį ir apsvaistyti priemones jam pašalinti („nauja Rytų Europos kolonializmo rūšis, sovietinis kolonializmas“). Tačiau iš tikrųjų šis išsireiškimas nėra pateisinamas: rusų kolonializmas, ta naujoji Rytų Europos kolonializmo rūšis, nėra naujas dalykas. Apie jį kalbėjo įvairiomis progomis, jį iškėlė elijė

KAJETONAS (Gaetano) MARTINO, g. 1900.XI.25. Mesinos Universiteto rektorius ir ordinarinis Fiziologijos profesorius, Romos Universiteto Fiziologijos fakulteto dekanas. Daugelio Italijos ir užsienio mokslo akademijų narys, autorius daugelio medicinos veikalų. Italijos Liberalų partijos šulais, nuolatinis Parlamento atstovas bei šiuometinis jo vicepirmininkas, buvęs švietimo ir užsienio reikalų ministras, įvairių parlamento komisijų pirmininkas bei narys, šiuometinis ypatingos italų atstovybės Jungtinės Tautos pirmininkas, žymus publicistas. Pagrindinis Lietuvos Nepriklausomybės minėjimo Romoje kalbėtojas.

SOCIALISTŲ INTERNACIONALO SVEIKINIMAS

Ryšium su Vasario 16-ą DBLS Pirmininkas inž. J. Vilčinskas yra gavęs šitokią Socialistų Internacionalo Sekretoriaus Albert Carthy sveikinimą lietuviams:

„Mielasis Drauge Vilčinskai, Naudodamasis ypatingą malonumą teikiančiu jausmu, prašau Tamstą susirinkusiems šia iškilminga proga savo tautiečiams perduoti mūsų sveikinimus ir geriausius linkėjimus. Šiais laikais, kai S. Sąjunga dažnai taip veidmainiškai pasisako apie senoji tipo kolonializmą, pravartu prisiminti, kad jūsi kraštas buvo vienas pirmųjų aukų naujojo tipo kolonializmo, kurį įvedė Sovietų Sąjunga; jūsi kraštas taip pat vienas pirmųjų patyrė išdavus rusų politikos naikinti tautas, nenorėjusias pasiduoti Stalinui komunistui.

Labai daug jau būtų prašyti žmonių, kurie parodė tokį didvyriškumą, nepamesti vilties. Mes esame įsitikinę, kad dabar vykstančios tautiškos grumtynės išsprends tautiškų būdų ir kietomis derybomis. Jūs galite būti tikri, kad demokratinis socializmas tvirtai laikysis tiek už tautų laisvės atstatymą, tiek už žmogaus teisių atstatymą.

Su tuo, kaip šis sveikinimas su ypatinga malonumu, nes jūsi Sąjunga susirenka Tamstai pirmininkaujant. Nors tas išrinkimas reiškia pagarbą Tamstai asmeniškai, aš tai suprantu taip pat kaip pripažinimą demokratinio socializmo reikšmės laisvosios Lietuvos problemoms spręsti.

Nuoširdžiai Jūsų

Albert Carthy, Sekretorius“.

Kaip jau esame rašę, Soc. Internacionalo Sekretorius Albert Carthy yra dalyvavęs Londono Lietuvių Namuose suroostame Vasario 16-sios minėjime.

LAISVASIS IR TARYBINIS LIETUVIS

LANKUTIS APIE P. VAICIŪNĄ

Dar prieš Lietuvos didžiojo rašytojo ir poeto Petro Vaičiūno mirtį 1956 metais Vilniuje buvo išleista knyga, kurioje išspausdintos keturios jo dramos, parašytos Nepriklausomybės laikais. Knygos gale pridėtas J. Lankučio straipsnis, kuriame nupasakoja Vaidiūno biografiją ir smulkiai nagrinėjama jo kūryba. Negalima būtų su autorium nesutikti, kai jis sako, kad visa P. Vaičiūno kūryba ir jo gyvenimo siekia giliai humanistiškai ir kad gyvenimo poeziją au torius mato dvasiniame grožyje. Tai yra tiesa. Lygiai taip pat tiesa, kad P. Vaičiūno kūryboje vyraavo dvi priešingos tendencijos: blogybių (žinoma, „buržuazinių“) kritika ir „doro lietuvių“ idealo kėlimas. Tačiau visas neaiškumas kyla iš to, kad, perskaitęs J. Lankučio studiją, susidarai neabejotina įspūdis, jog visos žmogiškosios blogybės būtinai yra vadinamosios buržuazinės, o dorumo idealas yra įsikūnijęs tik proletarinėje visuomenėje. Nežiūrint, kaip palankiai ir šita šiaip jau idomią studiją bežiūrėti, vis dėlto ją perskaitęs persiisi iš vada, kad Lietuvoje, panaikinus „moraliskai išsigimusias buržuazijas“ viešpatavimą, turėjo ateiti idealai, jokiais žmogiškomis silpnėmis neapsunkinta proletariškoji gadyne.

Bet argi iš tikrųjų šitaip atsitiko? Argi tikrai žmogus tarybinėje Lietuvoje ir Tarybų Sąjungoje išsivadavo nuo jam įgimtų blogybių vien todėl, kad ten yra panaikinta vadinamoji kapitalistinė santvarka? Argi jau tikrai ten yra įvykęs „tikrasis žmogaus asmenybės išlaisvinimas, kuris galimas tik sunaikinant buržuazinio gyvenimo dėsnius ir juos gimdančią santvarką“?

Nepriklausomybės laikotarpis, pilnas „buržuazinių negerovių“, tęsėsi tik per 20 metų. Dabar, kai jau beveik toks pat laikas tarpas (pagal tarybinį skaičiavimą) išgyventas naujoje santvarkoje, pažūrėkime, kiek tu negerovių, su kuriomis taip nuoširdžiai ir atvirai kovojo mūsų mielas dramaturgas ir poetas P. Vaičiūnas, šiandien yra pranykę. Pasekime paties J. Lankučio duodamąjį P. Vaičiūno kūrybos nagrinėjimą ir palyginkime jo keliamešias ano meto buržuazines blogybes su šiandieninėmis ne buržuazinėmis.

MORALĖ

Bene pati pirmoji ir didžiausia blogybė anuo metu buvusi jaunosios nacionalinės buržuazijos kilmės ir kartu jos moralinės išsigimimas. Esmė, ta jaunoji karta, „skverbėsi į valdžią, ir buržuazinės biurokratijos aparatą, kuria teikia tiek daug galimybių grobstyti iš darbo žmonių prakaito išsunkta valsybės turtą, dykaudoniškai gyventi“.

Ar pranyko biurokratija ir sumažėjo noras veržtis į valdžią šiandien? Visi gerai prisimename, kad 1940 metais, įvedus Lietuvėje tarybinę santvarką, tarnautojų skaičius išaugo ir įmonėse padvigubėjo. Atseit, biurokratijos padaugėjo. Dabartinio metu prasimokslinę jaunimas, neturėdamas dirvos privačiai iniciatyvai plačiau pasireikšti masiškai veržiasi į biurokratijos aparatą, norėdamas pasidaryti valdininkais ir „dykaudoniškai gyventi“. Tas veržimasis yra toks didelis, kad net pati vyriausybė buvo priversta imtis žygių kandidatams į aukšt. mokyklas apriboti ir tokiu būdu būsimojo valdininkų skaičių sumažinti. Vadinamieji inteligentai, negaunantys darbo valdžijos įstaigose, yra vadinami veltėdžiais ir verčiami dirbti fizinių darbų arba sąvatoriškai keliauti į plėšinius. O apie tuos, kuriems pavyksta geresniuose postuose įsitaisyti, dažnai rašoma tarybinėje spaudoje, kaip jie grobsto iš darbo žmonių prakaito išsunkta valsybės turtą, ima

kyšius ir savo padėti suktai išnaudoja. Žinoma, ne visi, kaip ne visi buvo sukčiai ir Nepriklausomybės Lietuvoje.

PINIGAS

Pinigas, noras pralobti, tapęs buržuazinėje visuomenėje švenčiausiu dalyku, svarbiausiu dievu — ne retai nustelbia žmonių sąžinę, jausimus, moralę ir galutinai prazudo juos kaip žmones. Ar ne tas pats šiandien? Kasdien skaitome spaudoje apie fabrikų, įmonių ir kolchozų vedėjus, kurie iš eikvoja šimtątūkstantines sumas ir, besivaikydami rubli, visiškai nepaiso proletarinės santvarkos dogmų. Pavienis žmogus ir čia tebėra taip pat palinkęs į blogybę, kaip jis buvo tais laikais, kai Vaičiūnas rašė savo dramas ir tas blogybes be pasigailėjimo pliekė. J. Lankutis džiaugiasi, kad dramaturgo parodytosios blogybės badė akis žymiai to meto aukštuomenės daliai. Tai turi būti tiesa. Bet lygiai taip pat turi baidyti akis ir šių dienų aukštuomenė. Tiesos bei kitų laikraščių korespondencijos, straipsniai ir feljetonai.

MOTERIS

Buržuazinei visuomenei būdinga moteris, kurią mėgęs vaizduoti P. Vaičiūnas, buvusi praradusi gyvenime kilnius siekimus ir jausmų tyrumą, susižavėjusi prabanga ir tapusi turtingo vyro daiktu. Tokių moterų pasaulyje visada buvo, yra ir bus. Apie jas taip pat nemažai rašo tarybiniai laikraščiai, patardami joms „nerodyti dantų“ sveti miems vyrams, jų nevilioiti, neardyti šeimų ir nepasidaryti vyro daiktu. Iš jų taip pat matyti, kad ir tarybinėje visuomenėje, turiniai išskaičiavimai palaipsniui griauia tauriausius moters jausmus ir ilgainiui pa verčia ją net tik tuščia miesčioje, bet ir niekšu. Neturint po ranka tikslų duomenų, negalima tikrai pasakyti, tačiau tarybinė spauda ir šiaip iš Lietuvos ateinančios žinios leidžia manyti, kad išsiskyrusių ir pripuolamai susimetusių šeimų skaičius dabar yra didesnis, negu Nepriklausomybės Lietuvoje.

MENAS

P. Vaičiūnas smerkė savo dramose meno išniekinimą ir tuos, kurie už savo aukšą siekė nupirkti žmogiškosios vertybės pajautimą ir menininko kūrybą (ne kūrybos vailsius, o pačią kūrybą) ir tokiu būdu pasity čioti iš šių žmogiškųjų vertybių taurumo, nepaperkamumo. Bet argi toks jau laisvas yra menininkas dabartinėje Lietuvoje? Ne kartą ir ne du jam buvo pasakyta, kad jo kūryba turi vaizduoti tik realų socialistinį gyvenimą ir proletariato revoliucijos triumfą. Titulai ir piniginės premijos mokamos ne už kiekvieną, nors ir pačią vertin glausią kūrybą, bet tikrai už tokią, kuri atitinka tam tikrus politinius reikalavimus. Taigi laisvos kūrybos varžymas bei materialistinis protegavimas šiandien yra dar skaudesnė ryškė Lietuvos menininkams, negu anais laikais (jeigu toks varžymas iš viso buvo).

SVEIKOSIOS JĖGOS

Gerieji P. Vaičiūno tipai, arba, kaip juos vadina studijos autorius, „sveikosios jėgos“ esą gana blankūs. Kitaip ir būti negalėjo, nes dramaturgas jų ieškojo tos pačios buržuazijos propagatos idėjose. Idealaus, sveikąjį pradą išreiškias herojus P. Vaičiūno dramaturgijoje neretai yra menininkas, dvasininkas ar šiaip humanistas svajotojas. Tačiau jie esą pavaizduoti negyvenimiškai, abstraktūs ir todėl visuomenėje visiškai nereikšmingi. Kiek daugiau nusiseka esą gerieji kaimiečių tipai, kurie vaizduoja mi moraliskai pranašesni už miestiečius. Žinoma, čia yra dramos autoriaus reikalas:

gal jis tu „sveikųjų jėgų“ iš tikro daug nerado, gal nemokėjo jų tinkamai pavaizduoti, o gal, pagaliau, ir J. Lankutis yra per daug subjektivus tuos tipus įvertindamas. Tačiau tiesa, kad ir šiandien tos „sveikosios jėgos“ dar toli gražu nesudaro Lietuvos visuomenėje daugumos. Jeigu net ir visus partijos narius bei komjaunuolius jau skaitytume idealiais visuomenės tipais, ir tai dar jie nesudarytų, tur būt, nei ketvirtadalis Lietuvos gyventojų. Iš spaudos matome, kad ir tie išrinktieji dar toli gražu ne visi yra žmogiškųjų silpnųjų atsižadėję. Vadinasi, tos pačios „buržuazinės piktizės“, kurias kėlė P. Vaičiūnas, tebėra ir šiandien Lietuvoje. Jos slypi kažkur giliau žmogaus prigimtyje, ir vien tik revoliucija ar buožų sunaikinimu jų nepašalinsi. Todėl, imant platesnę prasmę, jos negali būti nei buržuazinės nei proletarinės piktizės, o vien tik žmogiškosios silpnybės, su kuriomis vienodai kovojama kiekvienoje tautoje ir kiekvienoje bendruomenėje. Politinės valstybės santvarka paprastai tik netiesioginiu būdu gali veikti žmogaus dvasios gerųjų ar blogųjų savybių ugdymą. Žmogus, kuris pavogė arklių, ar jis gyventojas tarybinėje, ar kapitalistinėje valstybėje, vis tiek pasiliks arklavagiu.

JAUNIMAS

Pagaliau būdinga ir tai, kad ne tik vyresnioji karta tarybinėje Lietuvoje nepasikeitė, bet ir jaunimas, gavęs pilną komu-

nistinį auklėjimą, nesijaučia iš to auklėjimo gavęs pakankamai medžiagos kilniai asmenybei išgdyti. Geru pavyzdžiu gali būti kad ir anas Panevėžio muzikos mokyklos moksleivis, kuris, slaptai perskaitęs Nepriklausomybės Lietuvos „Svet-Marden“, jėzuito T. Toth ir Foersterio auklėjimo klausimais parašytus veikalus, savo pažiūras išdėstė laiške „Literatūros ir Meno“ žurnalo redakcijai. Ten jis sako: „Aš galiu pasakyti, kad užtai, jog iki šiol išlaikiau sveiką savo moralę, nepraradau jos vertybių, didžiausia dalimi esu dėkingas toms knygoms“. Iš šito pasisakymo aiškiai matyti, kad net intensyvus komunistinis auklėjimas nesugeba jaunam žmogui padaryti tokios įtakos, jog jis jaustųsi moraliskai tvirtas ir idealus bendruomenės narys. Priešingai, jis daugiau savo dvasiai peno randa, kaip tame pačiame laikraštyje pasakyta, „buržuazinės ideologijos skleidėjų, reakcingos dvasininkijos atstovų parašytose keliuose knygose“.

Talgi įtaigojimas, kad proletariato dikta tūra yra pati geriausia priemonė „buržuazinėms“ žmonių blogybėms pašalinti, neturi nė mažiausio pagrindo. Ar tik ne priešingai?

J. DOBILAS

Klausiniai turi būti laikomi „šaldytuve“ smaigaliai žemyn. Laikyti juos reikia uždarytus dėžėse, nes kitaip gali pritraukti kvapo nuo kitų maisto dalykų.

APIE ŽMONES IR OBUOLIUS

Mėgstu leisti laiką aludėje. Ypač vieną seną anglo-saksų miestelio aludėje: sienos sutrūkinėjusios ir lubos išlūžusios kaip girtuoklio gyvenimas. Sienose apynių kvapo ir cigarečių dūmų nuzulintas veidrodis: vos-vos galiu atpažinti jame savo veidą. Pakeliu stiklą alaus ir sakau: Tegyvuoja Jo Ekscelencija! Tuščio šiaudo eilėraščių rašinėtojas Vladas Šlaitas! Ir veidrodis pakelia stiklą alaus ir sako: Tegyvuoja Jo Ekscelencija! Tuščio šiaudo eilėraščių rašinėtojas Vladas Šlaitas!

Ir savaime prisimenu: vieni įeis į Dangaus Karalystę, kiti paveldės žemę, gi dar kiti paveldės tik vėją.

Ką gi tai reiškia paveldėti vėją? Tai reiškia paveldėti kiauro riešuto tuščius vidurius, nes kuriems buvo duota, tiems buvo duota ir dar pridėta, gi kuriems nieko nebuvo duota, tiems, reiškia, nieko nebuvo duota; nes yra prastos veislės vaismedžiai ir yra karališkos veislės vaismedžiai (aš kalbu apie alvyinius obuolius ir apie papinkas); bet kadangi mes visi esame linkę apie save geriau galvoti, negu pridėti, mes šitos analogijos tarp obuolių giminės ir tarp žmonių giminės nepriimam,

mes šitos analogijos tarp obuolių giminės ir tarp žmonių giminės nepriimam, nes mums gera galvoti, kad mes esam daugiau verti, negu viso pasaulio visus turtus į vieną krūvą bendrai sudėjus.

O, obuoliai alyviniai,
O, obuoliai šampaniniai,
O, obuoliai antaniniai,
O, paprasti obuoliukščiai — papinkos!

Pakeliu stiklą alaus ir sakau: Tegyvuoja pipinkos! Tegyvuoja kartūs ir niekam tikę laukinės veislės obuoliai, i kuriuos net laukinės ožkos žiūrėtų nenori. Tegyvuoja didelė atmetusių minia! Tegyvuoja visi, kurie nieko negavo, išskyrus vėją, nes tikrai vėjas buvo jų giminės skurdus ir gaudus palikimas.

tvorelę ir gulėjo tarp ištryptų gėlių. Irašas irgi lūžo pusiau: „Tegul meilė Lietuvos“ gu lėjo ant žemės, o „dega mūsų širdyse“ pasiliko ant nenugriautos kolonos dalies. Gedimino stulpai daiktai buvo išdaužyti, bet ne tiek, kad jų nebebūtų buvę galima atpažinti. Prištartinti prie išniekinto paminklo paberžiečiai jau nebedrįso. Praeidami pro šalį, jie žvilgčiojo į jį iš tolo su baime ir pagarbą. Moterys šibždėjo sveikamarija, o vyrai gniaužė kumščius kisenėse.

Nepriklausomybės laikais Paberžiai nepadidėjo, tik pagrožėjo. Atsirado nauji savivaldybės namai, kooperatyvas, o miestelio pakraštyje jie pasistatė pieninę. Bet labiausiai Paberžių veidą nušvietė didelė, moderni pradžios mokykla. Naujieji laikai čia pynėsi su praeitimi. Žmonės dar nebuvo pamirę savanorių kūrėjų laikų, kada savanorių kuopa, pasiūsiusi kaip ežys blizgančiais durtuvais ir trankiai mušdama kojas į grindinį, pirmą kartą įžygiavo į Paberžius skambant varpams ir mergaitėms barstant gėles po apdulkėjusiais ir apdriskusiais kareivių batais. Tebeminėjo jie ir praeisio amžiaus sukilimų laikus. Brisdami gilyn į praeitį, se nieji paberžiečiai pasakojo, kaip didžioji Napoleono armija žygiavusi pro Paberžius į Rusiją ir kaip jos likučiai traukėsi atgal. Toliau Paberžių praeitis jau skendėjo legendoje, kurios pynėsi aplink pietinėje miestelio dalyje dunksantį pilikalnį, supiltą paberžiečių prosenelių. Seni žmonės

dar tebeprino, kad ten stovėjusi pilis ir ją valdęs galingas kunigaikštis Daugalis. Dabar ten nieko nebebuvo liks, ir paberžiečių jaunimas ant kalno rengdavo gegužines.

Kai sunkvežimis sustojo, Domas tuojau pamatė esąs atgabentas į valsčiaus savivaldybės kiemą. Viename didelio, prižėlusiais dilygniu patvoriais kiemo pakraštyje stovėjo jo daboklė. Prie durųėjo sargyba du milicininkai, žerebcovas pat atrakino duris ir lėpė emedistams Domą įstumi į vidų. Su imtasis dar nugirdo, kad maskolis įsakė milicininkus pakeisti emedistais, nes per naktį jie turėsį saugoti didelį laudies prie šą, kuris ryt būsiąs išgabentas toliau. Paskum raktas girgžtelėjo duryse, ir Domas su smuko ant drėgnų daboklės grindų.

Jį neišpasakytai kankino troškulys, jo krūtinė ir veidas degė nuo žaidų, šonai dleigė be atvangos. Nervai, rodėsi, suplaidšios nuo nelšmatuojamo įtempimo. Vadina si, viskas balgta: šeima, tėvynė, gyvenimas! Dėl savo atėities jis nebeturėjo jokių iliuzijų.

Prasmejo į žemę baltas dvaras, o ant klaurymės krašto kvatojosi emedistas kruvinais nasrais, — dingtelėjo jam į galvą, — laimė dar, kad aš savo žmoną išsilunčiau pas tėvą...

Domas pasijuto tartum ir pats krentas į bedugnę ir nustojo sąmonės.

SPINDULIAI IS VILNIAUS

1. ŠVIESA IR GLOBA. — Visame katalikiškame pasaulyje žinoma lotyniška knyga, vardu „Martyrologium Romanum“. Lietuviškai reiškia romėnišką kankinių sąrašą. Iš tikrųjų čia yra surašyti ne tik kankiniai, bet ir kiti šventieji, kurie diena dienos minimi per ištisus metus. Kovo 4 d. ta knyga pirmoje vietoje pristato karalaitį šv. Kazimierą ir pabrėžia vietą: Vilnae, in Lithuania... (Vilniuje, Lietuvoje). Be to, šventasis minimas tos dienos šv. Mišiose ir kunigų maldyne. Dabar, po naujo bažnytinio patvarkymo, jo paminėjimo apeigų iškilmingumas prilygsta šv. Antano Paduviečio, šv. Pranciškaus Asyžiečio, šv. Jono Aukšauburnio ir kitų didžiųjų šventųjų bažnytinės iškilmės. Lietuvoje gi šv. Kazimiero, kaip pagrindinio tautos globėjo, diena bažnytiškai švenčiama aukščiausios klasės iškilmingumu. Taip Karaliaičio šviesa kovo 4 dieną iš Vilniaus suspindi per visą žemės rutulį. Lietuviams ji švyti nuolat.

Lietuvos globėju šv. Kazimierą Vilniaus sinodas parinko 1602 metais, o vyriausiu Lietuvii tautos globėju 1636 m. paskelbė popiežius Urbanas VIII, Pijus XII 1948 m. birželio 11 d. ypatingai jo globali pavadė mūsų jaunimą. Šv. Tėvo rašte skaitome: „Šventąjį Kazimierą išpažinėja patvirtinama, paskiriame ir paskelbiamame visos Lietuvos jaunimo ypatinguoju danguje Globėju pas Dievą, pridėdami visas ir kiekvieną atskirai pagarbą ir liturgines privilegijas“.

Arkiavyskupas Juozas Skvireckas, remdamasis Apaštalo Sosto leidimais Lietuvai rugpjūčio 27 dieną, šventojo relikvijų ir Vilniaus katedrą perkėlimo dieną, paskyrė viso lietuviškojo jaunimo šventę. Vis dėlto lietuviuose labiau išsiskynio kovo ketvirtąjį. Tai šventojo mirties žemei ir užgimimo dangui diena, mūsų dangiškojo globėjo metinės.

2. SUGELTŲ ŠIRDŽIŲ MALDAVIMAS. — Nuo šventojo Jogailaičio Gardine užgesimo jau praėjo 477 metai. Bet lietuvių maldoje ir gyvenime jis gyvas. Jo atminimą gaivina lietuviškos parapijos, vienuolijos, spauda, draugijos, menininkai ir apskritai visa tauta. Jo paramos Lietuva meldė nuo seno. Į tautiečio lūpas ir širdį kun. Stasys Yla, didis už tikėjimą ir tėvynę kovotojas, įdėjo šiuos žodžius: „Šventasis Kazimieras, globok mūsų Tėvynę ir jos išieivą. Pažadink mūsų tautai šventų vadų, kurie, kaip Tu kitados, norėję jai vadovauti išmintimi, tiesumu ir meile. Išmelsk mūsų išieivams malonę grįžti į savo žemę, nuo amžių jiems žadėta, nes ir Tu grįžai iš svietimosios ir savąją. — Tepasidaro, Tavo užtarmos dėka, mūsų mažą Lietuvą tarsi žibury ant kalno ir tespindint kitoms tautos skaidriui tikėjimu, gražia meile ir nepalaužiamai viltimi“.

I Sibirią išremtos lietuviškos šventąjį Globėją maldauja: „šv. Kazimierai, Marijos žemės globėju, kuris himnais šlovina švč. Mergelę, kuris kaktimis prie bažnyčios durų klūpodamas šaukėsi jos pagalbos, kuris taip mylėjai skaistybę, kad visokios pasaulio garbės, visų patogumų dėl jos išsižadėję. Išmelski, šv. Globėju, ir mūsų kraštui skaitomus žiedus, kurie savo kvapą pratraukty mus visus tavo keliais. — Šv. Kazimierai, niekur nenorėjęs išvykti iš savo šalies, o jai esant pavojui, iš dangaus padėjęs mūsų kariuomenei, sugeltomis širdimis maldaujame, padėki prisikelti mūsų tėvynę kilniai gyvenimui, o mums veikiai sugrįžti į žemę, pašventintą kankinių krauju, nekaltomis ašaromis ir begalinio sielvartu“.

Šis sugeltų širdžių maldavimas dabar įvairiomis kalbomis jau apjuosia visą žemę. Nors Marijos žemės Globėjas nebėra svetimas įvairiose tautos, tačiau lietuviui jis yra artimiausias. Ypač kovų ir pavojų dienomis.

S. MATULIS, MIC

PAMALDOS

KETTERING — kovo 5 d., 12 val., šv. Edvardo bažnyčioje, London Road. BIRMINGHAM — kovo 12 d., 11 val., šv. Jono koplyčioje, 21 Park Rd., Moseley. LEICESTER — kovo 12 d., 12 val., šv. Širdies bažn., Mere Rd. Visus šių vietovių tautiečius kviečiame atlikti gavenines kataliko pareigas.

„DRAUGO“ ROMANO PREMIJA — AL. BARONUI

(E) Čikagos „Draugo“ romano konkurso pirmąją premiją (1000 dol.) laimėjo rašytojas Aloyzas Baronas už romaną LIETOTAI IR BEDUGNĖS.

MENININKŲ SUKAKTYS

Vasario 11 d. suėjo 60 metų amžiaus skulptoriui Juozui Mikėnui. Vasario 10 d. suėjo 50 metų amžiaus dailininkui (dekoratoriui) Juozui Surkevičiui. (LNA)

VYTAUTAS ALANTAS

TARP DVIEJŲ GYVENIMŲ

(4)

Paberžiečiai norėjo viską turėti po ranka. Ties šventoriaus didžiuliais vartais, pa kalnėlyje, jie pasistatė nepriklausomybės paminklą. Jei paberžiečiai didžiavosi savo sena, gražia bažnyčia, tai jie norėjo, kad ir jų patrifotiniai jausmai būtų įkūnyti atitinkamame paminkle. Jie pastatė aukštą, trijų metrų viršūnėn smailėjančią koloną su stilizuotu Vyčiu viršuje ir cemente išraižytą Gedimino stulpas apačioje. Per kolonos vidurį kaligrafiškai buvo įrašyti žodžiai: Tegul meilė Lietuvos dega mūsų širdyse. Paberžių geriausias kalvis aptvėrė pa minklą imantriais geležiniais žiogreliais, o miesto jaunimas apsodino jį gėlėmis. Gal moderni ir tiesių linijų kolona nelabai derinosi su romanišku bažnyčios stiliumi, bet paberžiečiai apie tai negalvojo ir savo laisvės paminklu gal nemažiau didžiavosi kaip kad Dievo namais.

Pasibaigus pamaldoms bažnyčioje, paberžiečiai patekdavo tiesiai į tautinės iškilmės prie paminklo. Ir ne tik per iškilmės, bet ir šiaip jau sekamadieniai jie mėgdavo prie paminklo pastovinėti ir pasigrožėti gėlėmis. O kad ir šiomis dienomis praeitis stabtelėdavo ties paminklu, perskaitydavo ir išdėdavo moterėlę, žvilgtelėjusi į laiminantį nuo visų Kristų, ir pla tu kryžių ant krūtinės sumesdavo ir nugorudavo savais keliais.

Užplūdus bolševikams Lietuvą pirmą kartą, paminklas kažin kurio būdu išliko sveikas, bet užtat, iškėlus jį karūdonarmie čiams į Paberžius antrakart, tą pačią naktį jis buvo išniekintas. Ryta praeiviai pamatė išrausta gilia duobę po paminklo pamatais. Bet piktadariams kolonos nugriauti vis dėlto nepavyko, nes jos pamatai per daug giliai buvo įleisti į žemę. Tik kažin kurio būdu jiems pasisekė koloną nudaužti per pusę. Viršūnė su Vyčiu griūdama išlaužė

ADVOKATUI J. BATAIČIUI MIRUS

ATSISVEIKINIMAS

RAŠO A. GERUTIS

Ir vėl emigracijoje supiltas naujas kapas. Huetttenfeldo kapinėse palaidotas Heideberge miręs advokatas Juozas Bataitis. Velionis buvo visais atžvilgiais įdomi asmenybė. Man gi su juo, ypač paskutiniai šiais metais, teko gan artimai bendrauti ir bendradarbiauti. tad jaučiu pareigą su velioniu per laikraščio skiltis atsisveikinti.

Kas Kaune nepažino advokato Juozo Bataičio! Mūsų laikinosios sostinės fone jis buvo viena žinomiausių asmenybių, nors jis savaime nėjo nei aukštų pareigų valstybinėje hierarchijoje, nei nebuvo visuomenininkas, kurių būtų buvę pilna visose draugijose. Bataitis buvo tikrai advokatas, bet užtat toje srityje jis pasižymėjo tikru virtuozizmu.

Mūsų Kaunas garsėjo puikiais advokatais. Dalis jų metėsi politikon. Iš advokatų tarpo išėjo ministrai pirmininkai ir ministrai; daugelis jų sėdėjo Seimu suoluose. Nemaža advokatų pasidarė mokslo žmonių, ir mūsų nepriklausomos Lietuvos universiteto teisų fakulteto kadrai rekrutavosi kone per dvi iš advokatų.

Juozas Bataitis nenuėjo nei į politiką, nei į mokslą. Jis pasiliko tik advokatas.

Man nekarta, dar esant Kaune, knietėjo klausimas, kodėl tokia žvaigždė mūsų padangėje neiškilo, sakysime, iki ministerių aukštųjų. Anais laikais, kai Bataitis jau buvo garsenybė, aš dar buvau studentas. Mus skyrė tam tikra amžiaus riba, kuri vėliau, tiesa, jau emigracijoje, kaip ir išnyko, nes ir aš suksubau į amžiumi pasivyti... Tik tremtyje, arčiau su juo susijęs, supratau jo laikysenos ir, galima sakyti, likimo paslaptį. Jis už viską daugiau gyvenime vertino nepriklausomumą. Jis nenorėjo nuo nieko priklausyti; jis buvo kraštutinis

individualistas; jis nenorėjo būti niekam dėkingas ar skolingas. Advokato profesija jam garantavo tą laisvę, kuri glūdi pačioje „laisvos profesijos“ esmėje, todėl jis nesimėmė jokių kitų pareigų, nes tai būtų varžę jo savarankiškumą. Kaune Bataičio aukšta, tiesi, liekna figūra buvo visiems žinoma. Jis buvo dabitai, į kurį daugelis žiūrėjo kaip į sau pavyzdį, jis pasižymėjo elegantiškomis manieromis. Jis nesidėjo su bet kuo į „kompaniją“. Jis priklausė tam tikram, ir jį panašų asmenų rateliui, kurio narius prancūzai pavadintų „jeunesse doree“. Apie tą ratelį ėjo ištos legendos. Buvo sa koma, kad Juozas Bataitis esąs geriausiai uždribęs advokatas Kaune. O tai šį tą reiškė, nes teisingumo tarnai nebuvo skurdžiai!

Juozas Bataitis gana staigiai pasidarė garsus advokatas, bet jis nepavirto karjeristu. Jis buvo nepaprastai darbštus ir kruopštus teisininkas, kuris panaudojo visus galimus savo kliento teisams apginti. Bet kartu jis pasiliko teisingas žmogus, kuris niekam nesilankstė ir su nieku nėjo į slydžius kompromisus. Kai dar menkiausiai Juozą Bataičį pažinau, valdžiai, kad jis, kaip pavyzdingas advokatas, sugeba išlyginti priešingumus, moka surasti praktišką „auksą vidury“, kuris būtų visiems priimtinas. Emigracijoje išstikinau, kad jis be atodairos gina savo pasirinktą liniją. Tuo atžvilgiu jis nepažino kompromisų, kartais net nevengė aštrumo, kurlie nei jam, nei pačiam reikalui naudos nežadėjo. Bet toks

jau buvo Juozas Bataitis, su visomis savo stipriomis ir kai kuriomis mažiau stipriomis būdo savybėmis. Kas be ko! Bet tai buvo įdomi asmenybė, kuri gyvenimo pilnutinį gyvenimą. Man visada suteikdavo savotišką malonumą, kai matydavau, kaip Juozas Bataitis geram restorane žinoviškai pasisrindavo patiekalus ir juos pasigardžiuodamas sudorodavo. Bet jis taip pat sugebėdavo išgyventi kaip ir „iš nieko“, nes pabėgėliško gyvenimo pradžioje jį ištiko skaudūs nelaimės: jis apsirgo plaučiais ir kelis metus gavo gydymą sanatorijoje.

Kai po karo su Juozu Bataičiu, jau po ligos, vėl susitikau, jis buvo gerokai suvargęs, bet nebuvo nustojęs savo patrauklių būdo savybių. Jis ir dabar atrodė impozantiškai. Bet kartais prasiskverbėdavo tam tikras apskaitimas. Jis vieną laiką buvo Vliko narys ir toje įstaigoje dirbo, bet, nepažįstantis kompromisų ir net varganoje padėtyje prieš nieką nesilankstydamas, gavo iš ten pasitraukti. Jis iškilo į vadovaujamus organus lietuvių bendruomenėje: buvo krašto tarybos narys, valdybos pirmininkas, reikalų vedėjas, Vasario 16 gimnazijos ūkvedys. Ir šiose pareigose jis pasižymėjo savo nepaprastu pareigingumu. Man kartais net atrodė, jog jis darbe ieško užsimirimo... Jis buvo gyvenime daug laimėjęs, bet ir daug nustojęs, įskaitant ir šeimą, kuri buvo išstremta Sibiran ir tik neseniai Lietuvon grąžinta.

Juozas Bataitis sugebėdavo įgyti žmonių simpatijų, jis imponavo. Tad neuostabu, kad jis buvo išrinktas Baltų Draugijos Vokietijai - Lietuvių Sekcijos pirmininku. Ir čia jis kruopščiai ir sumaniai dirbo, tuo duodamas kryptį šiai svarbiai organizacijai, populiarinančiai lietuvių ir kitų pabaltiečių vardą Vakarų Vokietijoje.

Kartą važiuodami traukiniu iš Frankfurto. Juozas Bataitis nebuvo ypatingai šnekus, gal jį tiktų laikyti net užsidariusiu žmogum. Jis kažkaip paslaptinai šypsodavosi, sakė „monališkai“. Bet šį kartą jis išlėjo širdį ir papasakojo, jog užaugęs Žemaitijoje be tėvo ir motinos. Tėvai išvažiavę Amerikon, o Juozukas tuo metu sirgęs, tad pasilikęs pas gimines. Taip jis užaugęs vienas. Daugiausia pamokomis versdamasis, baigė Liepojos gimnaziją, pasukdamas į studijuoti, bet karas sutrukdė, tad baigė teisės mokslus jau nepriklausomoje Lietuvoje, pačioje mūsų universiteto kūrmosi pradžioje.

Ir šis pasipaskojimas man palengvino suprasti Juozo Bataičio asmenį esmę. Jis nuo mažens priprato būti vienišas, savarankiškas, jis pats savo gabumais ir valios tvirtumu prasišlavė kelią į gyvenimą. O kai iškopė į viršūnę, jis riekėsi su sėmėmis to gyvenimo teikiama patogumais. Bet jis visada pasiliko pareigos žmogumi; jis be kompromisų gynė savo nusistatymą; jis prieš nieką nesilankstė. Toks jis pasiliko iki amžiaus galo, tokį mes jį pažinome, — ir jo bičiuliai, ir kritikai. Jis visa savo poziciją, savo tiesumą, pareigingumą ir gliu teisingumą visiems įsmigo į atmintį. O senesniems kaunikiškiams jis pasiliks atmintyje kaip advokatas Juozas Bataitis.

Bernas, Šveicarija.

KPD

KUR IS TIKRŲJŲ PAVOJUS?

ŽMOGAUS PASTANGOS

RAŠO DR. J. VAISNORA, MIC

Tačiau yra daug svarbiau realiai pažvelgti, kaip vystosi žemės išnaudojimas ir ko galima tikėtis ateityje, kai žmogus įkino savo protą ir gabumus. Mokslo ir technikos pažanga netolimoje ateityje gali suteikti tokių netikėtumų, kurie prašoks viso kius apskaičiavimus, bet tie laimėjimai bus žmogaus gerovei, o ne jo naikinimui. Pirmiausia verta susipažinti, kaip yra išnaudota žemės plotas: Europoje tik 31 nuo šimtis, Šiaurės Amerikoje — tik 9 nuoš., Pietų Amerikoje — tik 3, Australijoje — tik 1.7 nuoš. Javals apėsama: Europoje 18 nuoš., viso ploto, Rusijoje — 6.8 nuoš., Šiaurės Amerikoje — 5.5 nuoš., Pietų Amerikoje — 1.8 nuoš., Australijoje — 0.8 nuošimčio naudingo ploto.

Lygiai ne visur gaunamas vienodas derlius iš 1 ha. Pavyzdžiui, kviečių 1 ha Euro poje duoda 15.9 kvintalų (dvigubą centnerį), Rusijoje — 9.3 kv., Pietų Amerikoje Azijoje 8.3, Afrikoje — 7.1, Australijoje — 8.2 kv. Taigi imant norma tai, ką 1 ha duoda Europoje, matyti, kokios dar yra galimybės išnaudoti dabar kultyvuojamąją žemę. Jei šandien Japonai jau sugeba iš 1 ha gauti net 1000 tonų pomidorų, tai matyti, kiek žemės pajėgumas dar galima pakelti žmogaus pagalba ir sumanumu. Kaip pavyzdį, kas galima išgauti iš žemės, organizuojant jos tinkamesnį sutvarkymą, rodo Indijos atvejį. Pagal žemės drėkinimo planą, tik 1952 metais iškasta 755 kanalai, kas davė 302.000 akrų naudingos žemės. Prie to darbo 350.000 darbininkų užsidirbo sau neblogą pragyvenimą.

Paskutiniaisiais laikais kai kuriuose kraštuose užsimota nederlingai plotai paversti derlingais. Izraelio valstybė užplanavo iktados derlingą Jordano slėnį virtusį dykuma, vėl paversti „medum ir pienų tekančia

žeme“. Rusija jau nuo 1948 m. vykdė milžinišką planą — Europos Rusijos stepes paversti derlingomis dirvomis, užtvėnkiant Obi ir Jenisėjiaus upes, kas sudarys dirbtinius ežerus, pajėgius sudrėkinti 30 milijonų ha žemės. Panašius milžiniškus planus vykdė ir Jungt. Amerikos Valstybės.

Panaudojant įvairias naujai surastas ir pagamintas trąšas, augalų hormonus, sėklų atranką, dirbtinį gyvulių apvaisinimą ir pan., šandien išauginama tiek augalų, tiek gyvulių daug daugiau ir aukštesnės kokybės. Pavyzdžiui, pieno gamyba Italijoje ir Prancūzijoje padvigubėjo, Belgijoje per kilo 4 kartus, o Olandijoje net 6 kartus. Belgijoje ir Olandijoje vištos suveda kasmet po 280 kiaušinių. Avys specialiu hormonu pagalba vietoj 1 ėriuko kasmet atveda po 8. Bet tai nereiškia, kad jau visos galimybės yra išnaudotos. Įvairios ūkio mašinos palengvino ir patobulino žmogaus darbą ir pakėlė produkciją. Amerikos Middle West kombainai su 5 darbininkais atlieka 3,000 žmonių darbą per tą patį laiką. Sienu pietui mašinos supiauna per valandą 50 tonų šieno. Industrijos ir cheminių trąšų pagalba Kanada, kuri 1881-85 m. pagaminavo kasmet po 9.5 milijonus tonų kviečių, 1944 m. jau gamino 294 mil. tonų.

Kai kas baiminasi, kad žmogui reikalingas žaliavos tuoj išsibaigiančios, o tada...? Bet ir čia nėra artimo pavojaus. Paskutiniai tyrimai rodo visur (ir Europoje) dar neišnaudotų anglių, naftos ir metalų klotų, nors ir naudojami duoda daugiau, negu reikia rinkai (pvz., neturėjimas kur dėti iškastosios anglies sukėlė Belgijoje tikrą krizę).

Bet jei žaliavos, kurios tikrai yra ribotos, ir imtų išsibaigti, lieka dar naujos galimybės, dar tik pradėtos naudoti, sintetinės medžiagos ir net sintetinis maistas

ŠIMTO METŲ GIMIMO SUKARTIS

„Nebeliks kalbos, išnyks ir tauta“, taip skelbė didysis lietuvių kalbos ir rašto mokytojas prof. Jonas Jablonskis. Tai buvo kruopštus žmogus, kuris rinko žodžius iš mūsų tautos įvairių tarmių, kūrė bendrinę lietuvių kalbą ir ją tobulino. Be to, dar daug paruošė lietuvių kalbos mokslo darbų.

Prof. J. Jablonskis gimė 1860 m. gruodžio 30 d. Suvalkijoje, Naumiesčio apskr., Bublelių valsč., Kubilių km. Vėliau visa Jablonskių šeima persikėlė į Griškabūdžio parapiją, Rygiškių kaimą. Šio kaimo varėda velionis pasirinko savo slapyvardžiui — Rygiškių Jonas. Pradžios mokyklą lankė Naumiestyje. Baigė Marijampolės gimnaziją (N. Lietuvos laikais Marijampolės gimnazija buvo pavadinta Rygiškių Jono varėda). Aukštuosius mokslus ėjo Maskvos universitete, kur baigė senųjų kalbų ir literatūros skyrius. Kurį laiką tarnavo Marijampolės teisme, paskiau gavo mokytojo vietą Mintaujoje, iš ten buvo perkeltas į Taliną. Vėliau buvo nubaustas už lietuvišką veiklą ir išstremtas į Pskovą. Grįžęs gyvenė Šiauliuose, Vilniuje ir dirbo lietuvių spaudos darbu. Po 1905 m. revoliucijos gavo mokytojo vietą Panevėžyje, vėliau buvo perkeltas į Brestą, o iš ten į Gardiną. Pasaulinio karo metu mokytojavo tremtinių gimnazijoje Voroneže. Grįžęs į Lietuvą įsteigė aukštuosius lietuvių kalbos kursus mokytojams ir profesoriams Kauno universitete.

1960 m. gruodžio 30 d. buvo prof. J. Jablonskio šimtas gimtadienis, ir ši sukaktis daugelyje lietuvių kolonijų buvo tinkamai paminėta.

Nors jau suėjo 31 m., kai mirė prof. J. Jablonskis, bet matyti, jo laidotuvių vaizdai dar nespėjo išnykti iš atminties. Tą dieną mūsų tėvų kalbos ugdytoja lydėjo į kapines tūkstantinė minia žmonių ir ant jo kapo sudėto daugybę vainikų ir puokštes gėlių. Tai buvo 1930 m. vasario 25 d.

Tenka priminti, kad prof. J. Jablonskis buvo brangus ir Lietuvos kariuomenei žmogus. Kariai jį mylėjo ir gerbė ne vien kaip kovotoją dėl lietuviybės, bet ir kaip bendradarbį. Juk velionis padėjo sukurti Lietuvos kariuomenei lietuvišką karinę terminologiją.

SAUKIME!

Paskutiniųjų įvykių pasėkoje Sovietai pakėlė galvą. Pradėta smarkiau kolyti, grąsinti, gąsdinti. Vakarų valstybės vis dar negali įsisamontuoti, kad tas šlibinas stovi ant silpnų kojų. Tai įrodė grąsinimų nepabuge Tito ir Gomulka. Tai būtų įrodė ir MacArturas Korėjoje, jeigu ne tie, kurie vis dar nenustoją nesąmoningos vilties konferencijai, suvažiavimų salėse savo begalinėm kalbom, pasiūlymais ir nuolaidom užmigdyti Sovietus. Dabar rusai mėto meškeles į sudrumstąjį Kongo vandenį. Pasipylė ultimatai: UNO gen. sekretoriui Hamarskojele pasitraukti, UNO dalinius iš Kongo atšaukti, belgams išskeldinti. Komso molai už geležinės uždaros varomai daužyti Belgijos konsulatų langu. UNO posėdžiai trukdomi suklaidintų ar samdytų asmenų, kuriems Ghanos atstovybė maloniai parūpina į posėdžių salę įėjimo bilietus. Visi tai daroma po gražia iš pažiūros skraistę — Chruščiovo šūkiu „Laisvė ir nepriklausomybė visom tautom. Šalin imperializmas ir kolonializmas“ ir t.t.

Na, o mes? Stebime ir sekame, kaip pasaulio įvykiai klostosi. Karts nuo karto priemenė ar padėkojame diplomatom, atsiliepsiumi apie mus. Džiaugiamės spaudoje išvydę keletą eilučių, kuriose paminima mūsų tėvynė. Stebime, sėdime, tylime ir laukiame. O turime šaukti, šaukti tiek garšiai, kad visas pasaulis mus išgirstų. Šaukti, kad tai, ką Chruščiovas ir jo bendrai skelbia ir jėga kitom tautom grūda, yra melas ir apgaulė, kurios gyvi liudininkai esame mes. Dabar tam laikas ir proga.

Lietuvių išeivijos vadovybė, suėję į sąlytį su Latvijos ir Estijos išeivijų organais, turėtų organizuoti visų Anglijoje gyvenančių pabaltiečių demonstraciją — eisena Londone. Eisenos plakatais turime įspėti pasaulį prieš įsijaujančius pavoju, panaiginti ir sugriauti jų propagandos melus ir apgaulę. Eisena, nuvykusi į Sovietų ambasadą, turėtų pareikšti, kad, reikalaujama Afrikos, Azijos ir kitoms pasaulio tautom laisvės ir nepriklausomybės, rusai turėtų pradėti nuo savęs, pasitraukdami iš jų užgrobtųjų Pabaltijo valstybių. Priminti jiems jų pačių „konstitucijos“ paragrafą:

(ypač riebalai), gaminamas iš visokių nieku. Nesenai C. Rougeron (Guerre et surpeuplement Monde, 1949 VI, 15) rašė: „Amerikoje milijonai bedarbių yra pasiryžę pastatyti fabrikus, kuriuose celuliozės aliekos bus perdirbamos ir cukrus ir, steigus, iš to popieriaus, kuri amerikietis kasdien perskaito, bus pagaminta jam maisto vieni diena!“

(Bus daugiau)

J. JABLONSKIS

Velionis keletą kartų buvo gydomas Karo Ligoninėje (jį kankino nugarkaulio smegenų paralyžius), kurion paskutinį kartą atsigulė vasario 17 d. Ir neišgali trukus, vasario 23 d., amžinai atsiskyrė iš gyvyjų tarpo. Karo Ligoninėje buvo paruoštas velionii pagulditi katafalkas.

Vasario 24 d. velionies palaidoti į Baziliką susirinko vyriausybės nariai ir kariuomenės vadovybė su Krašto Apsaugos ministru plk. Variakoju priekyje. Karstą su po kariuomenės ugniesių nešamas vainikas. Karo orkestras grojo liūdnu laidotuvių maršus, kurių garsuose aidėjo skardūs kariūnų gretų žingsniai. Dalyvavo profesorai, studentai, moksleiviai, organizacijos ir didelė minia tautiečių.

Vasario 25 d. Bazilikoje buvo atlaikytos gedulingos pamaldos. Po pietų prasidėjo kelionė į amžino poilsio vietą — Kauno kapines. Lydėjo Respublikos Prezidentas, vyriausybė, kariuomenė, mokslo ir švietimo įstaigos, organizacijos ir minių minios žmonių. Kaip rašė tuomet spauda, tai buvo bene didžiausia eiseną, kokios dar Kaunas iki to laiko nebuvo matęs. Priartėjus prie Karo Muziejaus, velionis buvo sutiktas Laisvės Varpų garsais. Čia atsisveikinimo žodį tarė gen. V. Nagevičius. Vėliau, grojant gedulingą maršą, velionis buvo pagerbtas ginklu. Atsisveikinti buvo sustota ir prie universiteto didžiųjų rūmų. Laidotu vėse dalyvavo ir Vilniaus lietuvių delegacija. Kapuose buvo pasakyta daug atsisveikinimo kalbų, ir Vilniaus lietuvių delegacijos atstovas užbėrė iš Vilniaus atvežtų žemių. Naujai supiltas kapas paskendo vainikuose, kurių buvo sudėta per 70. Be lietuvių, vainikus ant kapo padėjo vokiečiai, lenkai, rusai, žydų gimnazijos ir organizacijos.

Maždaug tą valandą, kai karstas buvo nuleidžiamas į duobę, visuose kariuomenės daliniuose buvo nutraukti užsiėmimai. Velionis pagerbtas atsisojimu ir tylos minute. Be to, dar buvo trumpai išaiškinti velionies nuopelnai Lietuvai. Kariuomenės daliniai ant kapo padėjo 6 vainikus.

Vėrciau skurdas kėsti savo krašte ir džiaugtis gyvenimu, ne kaip prabanga plaukti svetimojo šaly, tai prof. J. Jablonskio dažnai kartoti žodžiai. Šie reikšmingi žodžiai tinka ir šių laikų išeiviams, kurie yra linke dėl garsaus valgio šaukšto išsiža dėti savo tėvynės.

V. VYTENIETIS

Skaitytojų laišakai

kuriame tauta, nutarusi pasitraukti iš Sovietų Sąjungos, laisvai gali tai atlikti.

Eisena turėtų įteikti anglų min. pirmininkui memorandumą ir prašymą, kad jo vyriausybės narių mūsų reikalas nebūtų pamirštas pasaulio vyriausybių atstovų konferencijose.

Tokia masinė demonstracija, gerai suorganizuota, apie kurią iš anksto būtų pranešta laikraščių redakcijoms, televizijos va dovybei, pasiektų be galo didelių rezultatų. Viena, ji paneigtų Chruščiovo propagandos melą. Antra, palengvintų Vakarų vyriausybių atstovams darbą. (Neturime laukti ir tikėtis, kad jie už mus kalbėtų: turime kalbėti patys). Trečia, pakelti nuotaiką ir padidinti atsparumą prieš pavergėją tėvų neje esančiųjų.

Todėl dabar nedelsiant mūsų vadovaujantieji organai turi tai svarstyti ir organizuoti. Suplauks į Londoną šaukiami lietuviai iš visų Anglijos tolimiausių kampų važiuoti ir pėsti.

Turime šaukti ir reikalauti, kad ir Europos tautos nori būti laisvos ir nepriklausomos. Tai mūsų privalo. Teskatina mus tam žygiui mūsų savanorių ir partizanų pralietas kraujas ir vergijoje esančių mūsų brolių ir seserų aimanos.

Saukime. Netylėkime.

BALTRUS K.

PER KLAUSUČIŲ ULYTELĘ

Tur būt, kiekvienas žino dainą, kaip per Klausučių ulytelę brenda mas gilus purvynėlis. Toje dainoje susidaro tikrai šauni istorija.

Bet dar šaunesnė ir margsnė istorija yra parašęs Liudas Dovydnas savo apysakoje

PER KLAUSUČIŲ ULYTELĘ

Jeigu jūs tos apysakos dar neskaitytė, tai iš tikro galima. Joje vaizduojami žmonės ir nuotykių, su kokiais dar nesate buvę pažįstami, ir viskas vyksta mūsų mielojoje Lietuvoje. O L. Dovydnas gi melstras pasakoti, iš tų pasakojimų kadaise yra net duona valges — daug knygų išleidęs. Šios knygos, Gabijos išleistas Amerikoje, kels atliekamus egzempliorius turi dar Nidos Knygų Klubas ir neskaiciusiemis siūlo po 5 šilingus.

Rasykite ir užsisakykite šiuo adresu: Nida Book Club, 1 Ladbroke Gardens, London, W.11.

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

LONDONO LIETUVIŲ SPORTO IR SOC. KLUBO METINIS SUSIRINKIMAS

Kovo 5 dieną (sekmadienį), 4 val. p.p., kviečiamas Klubu narių metinis susirinkimas Klubu patalpose — 345A, Victoria Park Road, E.9.

Susirinkimo darbotvarkėje: pranešimai apie Klubu veiklą 1960 metais, o, be to, bus renkama nauja Klubu vadovybė. Klubu nariams dalyvavimas būtinas. Kartu primename ateinantį ir susirinkimą atsiesti Klubu nario kortelę, nes be kortelės negalės dalyvauti rinkimuose.

KLUBU VADOVYBĖ

700 SVARŲ PASKOLOS

Praeitame 'Europos Lietuvių' numeryje Lietuvių Namų Akc. B-vės Valdybai pakalbinau lietuvių ateiti paskolomis ir pagalbos, vasario 28 d. gautas vieno tautiečio laiškas su pažadu paskolinti 700 svarų (jis nenori, kad jo pavardė būtų skelbiama).

VASARIO 16-JI

Šių metų Nepriklausomybės šventę pradėjo DBLS Krašto Valdyba. Ji Vasario 16 d. Lietuvių Namuose surengė daugiausia lietuvių draugams kitataučiams priėmimą. Atsilankė Ministeris K. Balutis, Pasiuntinys Patarėjas V. Balickas su Ponia ir kiti. Dalyvavo pora anglų parlamentarų. Lietuviams šventės minėjimą suruošė Lietuvių bažnyčios choras, Sporto ir Socialinio klubo (parapijos) salėje vasario 18 d. Dalyvavo J. E. Ministeris Bronius Kazys Balutis, Pasiuntinys Patarėjas V. Balickas su šeima ir gausiai miesto bei apylinkės tautiečių. Kai kas matėsi net iš Čikagos.

Programai vadovavo choro ir kolonijos veteranas Petras Bulaitis. Kun. S. Matulis suglaustai apžvelgė lietuvių atsparą ginant ir siekiant laisvės.

DBLS vicepirmininkas S. Nenortas paaiškino reikala ginti Lietuvos Pasiuntinys gyvavimą Brazilijoje, nes tai įstaigai greis pavojaus iš naujosios krašto valdžios.

Meninėje dalyje pasirodė solistas J. Černis su dviem dainom. F. Senkuvienė ir A. Aleksandravičienė duetu išpildė dvi dainas. Dainininkės programoje dalyvavo, nebedamos gripo antpuolio. Bažnytinis choras atliko penktas dainas, kurių dvi su solistais J. Alkiu ir J. Černiu. Solistams, duetui, chorui akomponavo ir dirigavo Vincas Mamaitis. Chorištes tvėskėjo tautiniai drabužiai, kai kurios tik k gautais iš Lietuvos. Rengėjai girtini su punktualumą.

Vasario 19 d. Lietuvių bažnyčioje buvo atlaikytos pamaldos už Lietuvą. Jas užpradė ir jose dalyvavo J.E. Min. B.K. Balutis. Dar atsilankė Pasiuntinys Patarėjas V. Balickas ir gausiai Londono bei apylinkės tautiečių. Ligų praretintas choras ir solistas J. Černis giedojo lietuviškas giesmes. Akomponavo V. Mamaitis.

GRAŽINAMA ŠVENTOVĖ

Lietuvių bažnyčioje Londone įrengiama nauja Praktinė ir pertvarkoma Liurdas. Darbus atlieka dail. Vincas Jokubaitis.

GAVENINĖS PAMALDOS

Gavėnės metu kiekvieną penktadienį Lietuvių bažnyčioje 8 val. vakare einami Kryžiaus Keliai, suteikiamas palaiminimas Švenčiausiuoju ir šv. Kryžiaus relikvijos. Sekmadieniais 7 val. būna pamokslas, giedami Gaudūs Verkšmai ir teikiama palaiminimas, kaip penktadieniais.

A.A. JUOZAS DAILIDĖ

Vasario 20 d. Mill End ligoninėje, priėmęs šv. Sakramentus, mirė 79 metų amžiaus Juozas Dailidė. Po šio karo buvo atkles iš Skotijos. Palaidotas iš Lietuvių bažnyčios vasario 24 d. Liko žmona su sūnumi Londone ir dukterys Skotijoje.

A. MICKEVIČIAUS DRAUGIJOS SUSIRINKIMAS

Kovo 3 d., penktadienį, 4 val., Lenku Skautų Namuose, 47 Rutland Gate, London S.W.7, šaukiamas Ad. Mickevičiaus Dros visuotinis susirinkimas.

Jame bus renkama valdyba ir prie kavutės aptariami reikalai.

Kviečiami ne tik nariai, bet ir visi tie, kurie domisi šiais reikalais.

ATSPRAŠYMAS

Praeitą savaitę Europos Lietuvių numeryje dėl technišku nesuipratimu Alės Rūtos parašas atsidūrė straipsnio 'Rachelės nuodėmės' viduryje, bet ne gale, kaip visoks padorumas reikalauja.

Dėl to labai atsiprašome autore ir skaitytojus.

ŠV. ONOS DRAUGIJOS SUSIRINKIMAS

Vasario 19 d. Parapijos salėje įvyko šv. Onos liet. moterų draugijos susirinkimas. Dalyvavo 25 narės. Susirinkimui pirmininkavo Jurkonienė, sekretoriavo Aleksandra-čiūnienė.

Draugijos pirmininkė Puidokienė savo pranešime apžvelgė draugijos veiklą. Kasininkė Vikanienė pateikė draugijos finansinę apyskaitą.

Vienbalsiai perrinkta senoji Valdyba: pirmininkė Puidokienė, sekretorė Senkuvienė, kasininkė Vikanienė, revizorė Pukštienė.

Valdybą sudaro jaunesnioji karta, kuri savo energinga veikla gyvina ne tik draugijos, bet ir visuomeninį lietuvių gyvenimą, įnešdama darnumą bei parapijinio gyvenimo prasmę. Senesnės draugijos veiklos yra patenkintos ir dėkingos ir linki V-bai sėkmės ir ateityje testu kilnų katalikybės darbą. Po susirinkimo dalyvės priėmė bendros arbatėlės kalbėjosi, dalijosi išpuodžiais, aptardamos bendrasias katalikės moters pareigas ir veikimą.

DALYVĖ

DBLS ŽINIOS

Pirmosios anketos kompensacijai gauti nuo nacių režimo nukentėjusiems asmenims šiomis dienomis jau išsiuntinėtoms. Registracija šiuo reikalu baigiasi š.m. gruodžio 31 d. Suinteresuoti asmenys anketas gali gauti DBLS Centre.

Šios anketos yra tik pradinio pobūdžio ir turi būti užpildytos keturiuose egzemplioruose, kurių vienas, raudonos spalvos, pasilieka sau, o kiti trys pasiunčiami tiesiog Aukštajam Pabėgėlių Komisarui Genevon, Šveicarijon. Vėliau Komisaratas prašys užpildyti dar vieną anketą, kurią prašytojai gaus tiesiog iš Komisarato.

DBLS Centre esančios anketos yra anglų kalba. Lietuvių kalba anketų nėra. Kitomis kalbomis anketų galima gauti Komisarato įgaliotinių įstaigose. Pažymėtina, kad Komisaratas svarstys kompensaciją tik laisvės netekimo (arešto, koncentracijos ar darbo stovyklų ir kt.) atveju. Turto ir sveikatos netekimo kompensacijos svarsto Vokietijos vyriausybė. Registracija šiai kompensacijai gauti baigiasi 1962 m. gruodžio 31 d. DBLS Centras pasiteirau, kur galima gauti anketų šiuo reikalu.

Anglų įstaigos kreipėsi į Lietuvių Namus, prašydamos pasirūpinti atvykusia iš Lietuvos ponia, kuri gavo leidimą išvykti pas savo vyrą Amerikoje. Jinai yra apgyvendinta Lietuvių Namuose, kol galės važiuoti į USA.

I Coventry DBLS Skyriaus suruoštą Vasario 16 d. minėjimą vasario 25 d. buvo nuvykęs DBLS Valdybos sekretorius A. Pranskūnas.

Per pereiną savaitę DBLS Centras išvertė penkis laiškus iš lietuvių į anglų arba iš anglų į lietuvių kalbas. Šis susirašinėjimas vyksta tarp anglų ir lietuvių, esančių pabėgėlių stovyklose Vokietijoje. Tokių laišku vertimų gaunama labai dažnai.

Malonu paminėti, kad atliekamasis darbas yra vargan patekusiems tautiečiams padėti.

GAVENIOS REKOLEKCIJOS

NOTTINGHAM — kovo 11 d., šeštadienį, 11 val. — šv. Mišios ir pamokslas; 4 val. — pamokslas ir išpažintis. Sekmadienį, kovo 12 d., 12.30 val. — Mišios ir pamokslas.

BUCKMINSTER — kovo 12 d., 9.15 val. Mišios, pamokslas ir išpažintis.

KEIGHLEY — kovo 14 d., antradienį, 7 v.v. St. Anne bažn. pamaldos ir išpažintis.

HALIFAX — kovo 16 d., ketvirtadienį, 7 v. vak. St. Columba bažn. išpažintis ir pamaldos.

BRADFORD — kovo 18 d., šeštadienį, 11 v. — šv. Mišios ir pamokslas; 4 val. p.p. — pamokslas ir išpažintis. Sekmadienį, kovo 19 d., 12.30 v. — Mišios ir pamokslas.

LEEDS — kovo 19 d., sekmadienį, 3 v.p.p. Holy Rosary bažn. — Mišios, pamokslas ir išpažintis.

Rekolekcijas ves svečias iš Romos — Jo Prakilnybė Monsinjoras Kl. Razminas. Vakarinių Mišių metu bus galima priimti šv. Komuniją, tik būtina prieš Mišias tris valandas nieko nevalgyti. Kviečiu visus gausiai dalyvauti.

KUN. J. KUZMICKIS

BIRMINGHAMAS

VASARIO 16 MINĖJIMAS

DBLS Birminghamo Skyriaus Valdyba kovo 11 d., šeštadienį, 7 val. vak., 33, Hill St. ir Station St. kampas, Birmingham 5 (prie New Street stoties), puikioje The Crown restorano salėje, rengia Vasario 16 Dienos minėjimą.

Programoje: kun. P. Daukno, MIC, paskaita ir linksmoji dalis. Puikus gitaru orkestras gros iki 11.30 v. Visas minėjimo pelnas skiriamas Vasario 16 gimnazijai.

Maloniai kviečiame visus lietuvius ir jų draugus atsilankyti.

SKYRIAUS VALDYBA

KING'S LYNN (NORFOLK)

LIETUVAITĖS MOKO AMERIKONUS Iš Lietuvos per Vokietiją ir Čikagą atkylusi Dalia Tallat-Kelpšaitė dėsto amerikonių mokykloje. Ji mokslus baigė Amerikoje. Gyvai domisi Anglijos lietuvių gyvenimu ir spauda.

Čia pat amerikoniukus moko ir Londono lietuvių veikėjo Petro Bulaičio duktė vienuolė Eugenija Bulaitytė.

MUSŲ RĖMĖJAI

Už kalendorių po 20 šilingų atsiuntė A. Ragauskas, B. Totoraitis; po 10 šil. L. Švalkus, V. Dzikas, A. Keturvaitis, J. Liaugaudas, A. Paukštys ir Pukštys.

NORTHAMPTONAS

PRANEŠIMAS

Tragiškai 1949 m. rugpjūčio 6 d. kelių ne laimėje Peterborough žuvusiame buvusiam DBLS Northamptono Skyriaus nariui a.a. Stasiui Nimčiauskui kapas sutvarkytas Torney kaimo kapinėse, Peterborough. Sausio mėn. pastatytas kryžius ir padėtas antkapis už 50 sv. 4 šil. 11 penų.

Tai padaryta tų tautiečių dėka, kurie su prato ir įvertino reikala ir prisidėjo savo auka ir darbu, vykdan tą kilnų darbą.

Darbas užsitęsė ilgai, nes užtruko aukų rinkimas, pati tvarkomoji vieta už 40 mylių, ir po mirties buvo praėję jau 10 metų ir dėl to sunku surast žuvimo datas. Revizijos komisijai patikrinus, pranešiu smulkiau, Pranešiu taip pat, kada bus šventinamas paminklas.

Didelis lietuviškas ačiū už pasitikėjimą, pavedant man atlikti šį kilnų darbą ir priartiant auka ir darbu.

A. BARANCIUKAS

Skyriaus pirmininkas

NOTTINGHAMAS

GRAŽUS MINĖJIMAS

Suruoštas labai pavykęs Vasario 16 minėjimas. Suruošė jį DBLS Skyrius vasario 18 d. Meadows Community Centre salėje.

Susirinko pora šimtų žmonių. Buvo ekskursija iš Derby.

Skyriaus pirmininkas K. Bivainis trumpu žodžiu atidarė minėjimą, apibūdindamas Vasario 16 reikšmę lietuvių tautai ir Lietuvai, o ypač mums, gyvenantiems išeivijoje. Po to pakvietė p. Zoką paskaitai.

Prelegentas supažindino su Vasario 16 istorija ir nušvietė Vasario 16 reikšmę lietuviams, gyvenantiems šiaurės ir anapus geležinės uždangos, kartu aiškiai nusakydamas, kaip šiandien mūsų Tėvynės okupantas stengiasi Vasario 16 reikšmę išrauti iš lietuvių širdžių, o ypač iš lietuviškojo jaunimo, tremdamas į Sibirą ar žudydamas ka lėjumuose.

Prelegentas baigė kviesdamas susirinkusiuosius pagerbti dėl Vasario 16 idėjos komunizmo nukankintuosius lietuvius. Pagerbtį sustojus susikaupti minute ir sugiedant Tautos himną.

Meninėje dalyje buvo tautiniai šokiai, dainos, eilėraščiai, deklaracijos ir gvyjeji paveikslai.

Meninė programą išpildė Bradfordo skautai — jaunimas. Programai vadovavo ir pranešinėjo p. Straškień.

Šokiams akordionu grojo ir dainoms okomponavo p. Burokas.

Visa meninė programa išpildyta labai gražiai, su dideliu lietuvišku pasisventimu. Tai tenka spręsti jau iš to, kad salėje žiūro vai laikėsi labai rimtai, nesišnekėdami tarp savęs. Nekurie net nusišluostė išaugsmo bei susijaudinimo ašaras ir nesigalią delnų plojimams, galvodami: štai tai yra mūsų jaunieji knygnešiai, lietuviybės palaikytojai — Valančiai, Kudirkos, Basanavičiai, Maironiai... Tenka džiaugtis ir išreikšti pagarbą Bradfordo skautams — jaunimui, jų vadovams ir jų tėveliams, kurie sugeba tokioje dvasioje auklėti savo vaikučius.

Po meninės programos prasidėjo linksmoji dalis. Linksmaja dalį išpildė žinomasis Nottinghamo akordionistas K. Venskų su savo padėjėjais.

Rytojaus dieną — vasario 19 d., sekmadienį, St. Patrick bažnyčioje buvo atlaikytos pamaldos už laisvę atkovojusius lietuvius. Pamaldas atlaikė ir patriotinį pamokslą pasakė kunigas J. Kuzmickis. Pamaldose dalyvavo daug tautiečių. Pamaldos baigtos Tautos himnu.

K. DEVEIKIS

ROCHDALE

MIRĖ A.A. VIRŽINTIENĖ

Vasario 20 d. naktį staiga mirė a.a. Viržintienė. Jos laidotuvės buvo vasario 25 d.

PAIEŠKOJIMAI

LACIS Aleksis, gyvenęs Padlinkuvės dvare, Linkuvos valsč.: paieškomas sesers iš Sibiro; jis pats ar žinantieji apie jį prašom rašyti: Kazimieras Plukas, 1, Ladbroke Gardens, London, W.11, England.

Paieškau lietuvių moters vedybų tikslu. Rašyti: Petras Senvaitis, 80 Clarendon Rd., Shirley Park, Southampton, Hants.

VOKIETIJA

VASARIO 16-JI GAUTINGĖ

Vasario 16 Gautingo sanatorijoje švesta tą pačią datą, t.y. vasario 16 d. Pradėta pamaldomis, į kurias atsilankė beveik visi be sigydančieji lietuvių, galintieji vaikščioti. Po pamaldų skaityta diena pritaikyta mintys.

Kai kurie gautingiškai dalyvavo dar Miunchene, kur Vasario 16 minėta sekmadienį, vasario 19 d. Minėjimas pradėtas pamaldomis šv. Jokūbo bažnyčioje, kurias laikė kun. J. Tautkevičius. Pamokslą pasakė kun. Petraitis. Pamaldų metu Darnos choras.

SVARBUS REIKALAS

1960 m. lapkričio mėn. iškilusi L. N.B-vės finansinė krizė nebuvo galutinai išspręsta, bet tik pratęsta šešiams mėnesiams. Už trijų mėnesių, gegužės 27 d., Bendrovė turės atmokėti 10.000 sv. paskolą. Taigi dabar yra laikas apsispręsti, kaip šiuos finansinius sunkumus reikėtų galutinai pašalinti.

Š.m. vasario 22 d. LNB-vės valdyba svarstė esamąją padėtį ir turimą 5.500 sv. paskolos pasiūlymą. Nors ši siūlomoji paskola yra per mažą finansiniam pavojui pašalinti, bet valdyba nutarė šio pasiūlymo neatmesti ir dar kartą kreiptis į visuomenę, prašydama paskolų trunkamajai 4.500 sv. sumai. Kadangi laiko liko nedaug, asmenys, sutinkantieji paskolinti B-vei pinigų, prašomi siųsti pasižadėjimus, kurie turi pasiekti Bendrovės įstaigą ne vėliau, kaip kovo 15 d. Paskolų pasižadėjimai adresuotini: The Secretary, Lithuanian House Ltd., 1-2 Ladbroke Gardens, London, W.11.

Kovo 17 d. įvyks Bendrovės valdybos posėdis, kuris, priėmęs dėmesį sin prisiūstuosius paskolų pasižadėjimus, turės padaryti sprendimą: arba pradėti derybas dėl turimo 5.500 sv. paskolos pasiūlymo, jei pasižadėjimų suma bus pakankama, arba pradėti derybas dėl So dybos pardavimo lietuviams priimtomis sąlygomis. Siūloma už So dybą kainą yra 15.000.

Taigi Bendrovės valdybos veiksmai, ieškant geriausios išeities iš esamosios padėties, priklausys nuo visuomenės atsiliepimo į šį reikalą.

Naujosios paskolos būtų priimanamos ankstyvesniųjų paskolų tvarka. Bendrovės valdyba skolintojams išduotų depozitų knygeles ir mokėtų 6 proc. palūkanų. Bendrovė paskolas užtraukia 11 mėn. laikotarpiui, o po to paskolas pratęsia sekantiui 11 mėn. laikotarpiui. Sumos ligi 25 sv. atmokamos tuoj pat, gavus pareikalavimą, o didesnėms sumoms reikia nuo 2 ligi 4 savaičių įspėjimo.

AZIJA IR PAVERGIEJI

Pasirašius Korėjos karo paliaubas, 1954 sausio 23 d. apie 22.000 komunistinės armijos belaisvių atsisakė grįžti į JT nelaisvės namo. Nuo tada sausio 23-jį yra švenčiama kaip Azijos Laisvės Diena. Tai diena atžymėti New Yorke Carnegie Endowment patalpose įvyko specialus Pavergtųjų Seimo pilnatis posėdis.

Sucementavimas solidarumo po visą pasaulį pasklidusių visų tų, kurie kovoja dėl laisvės ir prieš komunistinį imperializmą, ir sustiprinimas vienybės ryšių tarp pavergtosios Europos ir pavergtosios Azijos yra tinkamiausias būdas Laisvės Dienai atžymėti, skelbia sausio 23 d. Pavergtųjų Seimo pilnatis priimtoji deklaracija.

Sovietų pavergtųjų Azijos ir Europos vienybės ryšys gražiai buvo pademonstruotas pačiame Pavergtųjų Seimo pilnatis po

sėdyje, dalyvaujant laisvosios Kinijos ambasadoriui prie JT, laisvosios Korėjos ambasadoriui-stebėtoju prie JT, taip pat Korėjos kare dalyvavusių Filipinų ambasadoriui prie JT. Faktiškai prie Sovietų pavergtosios Europos ir Azijos vienybės ryšių prisijungė ir komunistų pavergtoji Amerika. Posėdyje taip pat dalyvavo ir žodį tarė Kubos Demokratinio Fronto, kovojančio su Castro komunistine diktatūra, gen. sekretorius.

Posėdžiui pirmininkavo Pavergtųjų Seimo pirmininkas V. Sidzikauskas, kuris įve damajame žodyje pabrėžė, kad Sovietų pavergtos tautos niekada nesusitaikys su joms užkarta sovietine vergija ir kad laisvasis pasaulis, gindamas savo laisvę, turi ryžtingai pasipriešinti sovietinei vergijai ir komunistų samokslui tą vergiją plėsti. K.

ISPAREIGOJA IR NEVYKDO

Turime pareikalauti griežtos asmeninės atsakomybės iš tų, kurie priima įsipareigojimus ir jų neįvykdo, — pagrasė Snieckus žemės ūkio vadovams kauniškiame susirinkime. Klausytojams nebuvo aišku, kas nukentės, kadangi partija nustato, kada kas ir kiek įsipareigoja. Kai kam atrodo, kad partijos centro pareigūnai turėtų atsakyti už neapgalvotų reikalavimų nustatymą. Bet taip manydami jie klydo, kadangi Snieckus grasė tiems, kurie priima (partijos centre sugalvotus) įsipareigojimus ir jų neįvykdo. Bet neįprasti išdrįstančių nebūna teatsiranda. (LNA)

KONGAS PRIEŠINSIS

Naujasis Kongo ministeris pirmininkas Ileo pareiškė, kad jis įspėjęs savo kariuomenės vadus būti pasiruošusiems prieštintis. Jei J. Tautų Saugumo Taryba panorėtų vykdyti savo rezoliuciją, pagal kurią Kongas turi būti nuginkluotas.

NAUJAUSIOS KNYGOS:

J. Gliuda — Šikšnosparnių sostas — 0.18.6.
Alė Rūta — Motinos rankos — 1.9.6.
Dr. E. Tumėnienė — Vaiko sveikata — 0.10.0.
Br. Raila — Tamsiausia prieš aušrą — 1.16.8.
V. Biržiška — Aleksandrynas — 2.14.3.
J. Masilionis — Lietuvių Literatūra, 3-čia ir 4-ta knygos — 3.13.4 (už abi knygas).
V. Biržiška — Praeities pabirus — 2.6.6.
Plk. O. Urbonas — Žalgirio mūšis — 1.2.0.
Kun. S. Yla — Ateitininkų vadovas — 1.9.4.
Prof. J. Eretas — St. Šalkauskis — 1.9.4.
J. Narūnė — Jaunieji daigeliai — 0.10.0, eilėraščiai su puikiais iliustracijomis vaikams.
Ilgą grojimo plokštelių: Bostono lietuvių choras dainuoja liaudies dainas — 2.12.9; 'Vakaruškininkės dainuoja', kalėdų giesmės ir liaud. dainos — 2.12.9; Rožės ir tylūs vakarai, lengva šokių muzika - šlageriai — 2.0.0.
Rašyti: DAINORA, 49, Thornton Ave., London, W.4.

EUROPOS LIETUVIS —

LITHUANIAN WEEKLY.

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARK 2470.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARK 2470.

Redakcija rankraščius taisy ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 40 šil., 6 mėn. 22 šil., atskiras numeris 1 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams.

Leidžia Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai.